

Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati?

Spisal M. Rant.

(Konec.)

S tekočim gnojem naj se pravilno gnoji jabolčnemu, hruševemu in češpljevemu sadnemu drevju; breškvam, marelicam in češnjam, katerih drevje je zelo in rado smoliki podvrženo, kakor tudi orehom in kostanjem, ugaja pa za gnojitev veliko boljše in dotični zemlji primerno napravljeni kompost ali mešanec.

Sledi še zadnje vprašanje:

3. Kdaj in pa kolikokrat naj se sadnemu drevju gnoji?

S kompostom ali zemljinatam, kakor tudi s hlevskim gnojem moremo sadnemu drevju, izvzemši one momente, ko je zemlja mrzla, ob vsakem času med letom koristno gnojiti; sploh se pa za to prevažno sadjarsko delo in opravilo pozna jesen (dokler še zemlja zmrznila ni) kot najugodnejši čas smatra. Gnojitev sadnemu drevju ob tem času izvršena vpliva polagoma, strajno in gotovo, ter jo je h večjemu vsakih 5 do 6 let treba zopet ponoviti.

S kratkim preperelim gnojem moremo pa drevesno šipo ob vsakem letnem času hasljivo in koristno pokrivati ne le zato, ker tudi tak gnoj zemljo okolo sadnega drevja zboljšuje, nego temveč tudi zato, ker jo poleti pred sušo, a pozimi pa prenaglega in prehudega zmrzlina (prezeba) obvaruje.

Najugodnejša momenta za gnojitev sadnemu drevju s tekočim gnojem sta pa pomladanski čas koj potem, ko je sadno drevje zeleneti, poganjati in rasti pričelo in pa ob poletji pri vlažnem vremenu čas med senokošo in žitno žetvijo, to je ob pričetku druge istoletne drevesne rasti. Poglavitni namen te gnojitve (s tekočim gnojem) v obeh slučajih (momentih) je pa ta, da se drevesnim sadežem in pa na novo se nastavljajočim cvetnim popkom za prihodnje leto zadostnega živeža ž njo dovede in preskrbi. Tekoči gnoj na sadno drevje brzo vpliva, toraj tudi hitreje poide in promine, za česar voljo more se ž njim gnojitev sadnemu drevju po preteku vsakih dveh, treh let zopet koristno obnoviti. Sadnemu drevju, katero na senožetih, travnikih in sploh na neobdelanem zemljišči stalno raste, je s tekočim gnojem treba večkrat (pogosteje ali v manjših presledkih) gnojiti, nego onemu, katero raste na njivah in med njivami ter na drugih obdelanih zemljiščih.

Še posebej naj pa domači sadjar s tekočim gnojem onemu sadnemu drevju gnoji, katero po obilnem cvetju tudi obilnih sadežev nastavlja ter se mu sporedno z vso le mogočo rodovitnostjo odlikuje. Grd nehvaležnež in pravi brezumnež bil bi oni, kdor bi od svojega rodnega drevja le obilnih in bogatih sadežev zahteval, se ga le takrat, kedar mu kaj obrodi, s tem spominjal, da ga neusmiljeno otrese in oklati, a mu truda njegovega z nasprotno ljubeznijo, katera ravno v pravilnem oskrbovanji taistega na stalnem mestu obstoji, nikdar ne povračeval! Žal, da je število takih nehvaležnežev napram sadnemu drevju po mili domovini še dandanašnji več nego preveliko!

Moder in pameten gospodar kmetovalec svoji družini in svojim najemnikom, kedar mu težja kmetijska dela opravljajo, privošči večjo množino tečnejše in okusnejše hrane, da mu ne omagajo in da se delo ročneje odseda, ter je za večji trud tudi boljše plačuje, nego jim je vse to ob času počitka, oziroma lahkejših del v delež. Isto tako umni živinorejca svojo živino, kedar mu v posebne položaje pride, kedar hoče od nje boljšega in

obilnejšega užitka imeti, ali pa, kedar mu težka dela izvršuje, boljše in obilnejše krmi, da mu krepka, zdrava in čvrsta ostane.

Ne vem res toraj, kako da bi ravno domači sadjar gledé „pravilnega oskrbovanja svojega sadnega drevja na stalnem mestu“ še dandanašnji med vsemi drugimi najzadnejši in najmalomarnejši ostati in biti moral?!

Mili domači sadjarji! V predstoječi obravnavi podal Vam sem precej obširno sliko in navod, kako nam je „sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati“, ako hočemo od njega tudi vredne koristi pričakovati. Vsakemu bode mogoče, ako moje litanije s svojim dosedanjim delovanjem v povedanem obziru primerja, lahko in nepristransko razsoditi, koliko in kako je do sedaj v ta namen deloval, koliko in kako v svojo lastno in svojih naslednikov korist na tem polji racionalno napredoval, kakor tudi to, koliko in kaj vse je dosedaj v dosego prekoristne svrhe še opuščal in morda celo brez vse skrbi malomarno zanemarjal. Kar v tej zadevi do sedaj še ni tako bilo, kakor bi moralo biti in kakor bi z malim trudom tudi lahko bilo, naj bi se v splošno korist in sadjarski napredek v prihodnje tudi splošno popraviti in po moči nadomestiti prizadevalo.

Na noge toraj, mili domači sadjarji, za prekoristno stvar! Bog z Vami!

O plemenskih bikih.

Znano je, da v naši deželi živinoreja ni še na oni stopinji razvitka, kakor bi si jo želeli, in splošno se skuša živinoreja povzdigniti in pospešiti. Največja zapreka, ki je dosedaj zavirala napredek v živinoreji, je pa neprimerno ravnanje z biki in pa njih malo število.

Ne dá se tajiti, da je pri našem kmetu ravnanje z bikom še največkrat zelo nedostatno, naravnost rečeno, popolno napačno. Ravno kmetje so pa oni del prebivalcev, ki se največ pečajo s živinorejo ter so vsled tega najbolj merodajni za prospeh živinoreje.

Posebno slab vpliv na živinorejo ima napaka, da se pri izbiri bikov za pleme ne gledé na rod ali raso in pa na stariše bikove, ampak le na nizko ceno. Ali je bik velik ali majhen, mlad ali star, lepo ali slabo raščen, to je vse eno, k večem se ozira nekoliko na bikovo barvo. Dostikrat rabijo se za pleme prav mlade (enoletne) še nesposobne živali, in nasledki tega so, da bik pred časom oslabi in večina krav niti breja ne postane; predno je tak bik v resnici za pleme rabljiv, mora ga posestnik za majhen denar mesarju prodati.

Veliko napak se zgodi pri oskrbovanji in krmi bikovi, ker se vedno le na to gleda, da se ceneje izhaja. Navadno kmetu zadostuje, da bik le živí, kako pa da živí, tega še ne praša. Ker bika navadno ne vpregamo, ker ne daje mleka ali pa ker tudi na drugi način ne koristi, smatra se bik v hlevu kot potrebno zlo, brez da bi pomislili, da ravno plemensko delovanje bika ima največji delež na prospehu živinoreje, katera je sedaj pri nas itak glavni steber kmetijstva.

Zamore biti pa tako ravnanje z bikom koristno za živinorejca? Gotovo ne. Nasledki slabega krmenja so čisto naravni ter pridejo kmalu na dan: Slaba telata, veliko število neobremenih krav in prezgodno izrabljenje bika. Velika napaka je skupna paša bika s kravami. Na paši je bik dostikrat celi dan razpostavljen pripekajočim žarkom ter ima na razpolaganje sto in več krav. Pri nas na Kranjskem imamo občine, ki imajo enega samega za 300 krav, ko bi jih k večem

80 smelo biti. Dostikrat se zgodi, da se v eni in isti občini večina krav v enem in istem času poja ter vsled tega mora bik na en dan po več krav vplemeniti. Vsled tega ostane veliko krav jalovih in storjena teleta pa mala. Vem za slučaj, da je izmed 80 krav le 30 teletilo.

Da se vse enake napake odpravi, potrebno je toraj, da se držanje bikov kakor tudi deloma ravnanje ž njim postavno uravna. Dosto ljudi se najde, kateri so proti taki postavi, a moje mnenje je to, da bode z živinorejo še le takrat boljše, kadar se bode za dobre bike tako skrbelo kot sedaj n. pr. na Gorenjskem za žebce.

Pred vsem treba je doseči, da se licenca dá le onim bikom, ki so popolno sposobni ter da se med letom tudi večkrat plemenski biki ogledajo. Premlade, kakor prestare bike moramo izključiti in posestnik bika mora biti tak, da jamči za dobro in pravilno ravnanje z bikom. Skupna paša bika s kravami ne sme biti dovoljena ter število krav, ki pridejo na enega bika, na 80 omejeno.

Agrarni shod na Dunaji.

Kakor smo uže prej enkrat v „Novicah“ poročali, sklical se je 3. avstrijski agrarni shod na 23. marca na Dunaj. Tudi kranjska kmetijska družba imela je pri tem zborovanji svojega zastopnika, in sicer v osebi gosp. državnega poslanca dr. Poklukarja.

O prvi točki programa: „O carini in o železničnih tarifih“ poročal je dr. Pilat, odposlanec c. kr. kmetijske družbe v Levovu. Po jako obširni debati storili so se sledeči ukrepi:

1. O zadevi carin: Agrarni shod smatra kot neobhodno potrebno, da se poviša uvaževalna carina na kmetijske pridelke in izdelke, in sicer zaradi slabega stanja našega kmetijstva sploh in z ozirom na prekmorsko in rusko konkurenco in carinske naredbe na Nemškem in Francoskem. Ob enem se tudi izreče želja, da se nastavi carina tudi na take kmetijske pridelke, koji do sedaj carini niso bili podvrženi. Zaradi varstva domačega kmetijstva izreče se tudi želja, da bi carinska prostost za žito, ki velja za Rumunijo, ponehala s ponovljenem kupčijske konvencije s to državo. Nadalje se nujno prosi vlada, da bi pri razpravah o carini z nemško vlado, ki se bodo v kratkem vršile, skušala se zediniti zaradi carin na prekmorske pridelke, kakor se je to uže na Francoskem zgodilo.

2. O zadevi železničnih tarifov sklenilo se je sledeče: Agrarni shod izreče z ozirom na svoj sklep iz leta 1879. svoje prepričanje, da s poddržavljenjem vseh železnic dela se najbolj na korist narodnega gospodarstva. Za sedaj pa potrebuje slabi stan kmetijstva hitro in onergično popravo tarifov na zasebnih železnicah. Posebno deluje naj pa vladna v tem le smislu: 1. Tarifi za domače kmetijske pridelke, koji se izvažujejo, morajo biti taki, da ne prekoračijo onega tarifa, ki velja za 100 kilogramov in 1 kilometer za ogerske ali ptuje pridelke v tranzitni vožnji. 2. Da tarifi za vožnino domačih pridelkov ne bodo viši kot tarifi za ptujo blago, ki se v državo privazuje. 3. Da se tarifi na vseh avstrijskih državnih kakor zasebnih železnicah, izdatno znižajo ter v soglasje prinesejo s tarifi na ogerskih železnicah.

Kot druga točka obravnavav bilo je poročilo dr. Jul. Wolfa, odposlanca kmetijske družbe v Brnu, o sredstvih, ki bi zboljšali sedajni žalostni stan kmetijstva. O tej zadevi sklenil je agrarni shod sledeče kot potrebno priporočevati: 1. Omejitev

in deloma odstranjenje inozemske konkurence. 2. Uravnanje železničnih tarifov, kakor se je uže prej omenilo, in stvarjenje novih vodnih potov, n. pr., kanalov, ki bi vezali Labo in Donavo itd. 3. Urejenje kreditnih razmer pri poljedelcih. 4. Urejenje davkovskih in pristojbinskih naredeb, posebno odstranjenje onih, katere delajo sitnost kmetijskem posojilnicam, katere zadnje deluje brez vsake sebičnosti in le na korist kmetijstvu. 5. Da se z vsemi sredstvi deluje na stvarjenje krepkega kmetijskega stanu. 6. Da se nujno prenaredi red za civilne in eksekucijske procese.

O tretji točki dnevnega reda: Kaj naj se zgodi zaradi kužnih bolezní pri živini in kakonaj se postava o tej zadevi spremeni, da bode to vse na korist domači živinoreji? poročal je v ime kluba gospodarjev in gojzdarjev na Dunaji g. L. Frankl. Sklenilo se je sledeče:

1. Pomnoženje deželnih živinozdravnikov. 2. Razglasitev postavnih naredeb o zadevi kužnih bolezní v vseh okrajih in občinah. 3. Zaradi vedne kuge na parkljih in gobcih, koje imamo v državi, naj se takoj prepove uvaževanje in prevaževanje ovac, koz in prešičev iz Ruskega in Rumunskega.

Konečno prešel je agrarni shod k volitvi stalnega odbora, kateri se je uže 25. marca konstituiral.

Razpis štirih premij.

C. kr. kmetijska družba kranjska razpisuje s tem natečaj za štiri premije po 100 gld. onim gospodarjem, kateri se zamorejo izkazati z dobro urejeno sadno sušilnico za sušenje srednjo-velikih in velikih množic sadja.

Oni kranjski gospodarji, kateri se za eno teh premij potegovati nameravajo, izkažejo naj se do 1. julija 1885. pri centralnem odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, da so

1. v času, pričenshi od dneva razglašenja tega razpisa do 1. julija 1885. leta sozidali sadno sušilnico, in da je

2. sadna sušilnica take sostave, da je z njo mogoče sadje umno sušiti, ter da so izdelki za kupčijo ugodni.

Dokazi k prvi točki obstojé iz potrdila občinskega predstojništva, k drugi točki pa iz tacega popisa ali načrta sušilnice, da je mogoče iz njega posneti sestavo sušilnice.

Opozorjamo vse one, koji se mislijo za te premije potegovati, da bodo imeli oni prosilci prednost, kateri se bodo zamogli izkazati s posestvom uže na Kranjskem izkušene sadne sušilnice, kakor je popisana v „Kmetovalcu“ št. 16. leta 1884. in v „Novicah“ št. 40 leta 1884.

Na posebno željo dá podpisani centralni odbor radovoljno potrebne podatke in nasvete.

Centralni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 1. svečana 1885.

Karol baron Wurzbach-Tannenberg,
predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.